

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci použití donucovacích prostředků a zajištění v souvislosti se zjištěním totožnosti účastníka dopravní nehody

A. Závěry šetření

Zjistila jsem, že **policisté zasahující na místě pochybili** tím, že:

- nesdělili stěžovatelce a jejímu manželovi konkrétní zákonný důvod k prokázání totožnosti ihned při první výzvě,
- výzvu k prokázání totožnosti omezili toliko na předložení občanského průkazu,
- před použitím donucovacích prostředků a následným zajištěním stěžovatelky nenabídli patřičnou součinnost k prokázání totožnosti, nepokusili se o zjištění totožnosti úkonem na místě a nijak ani nereagovali na sdělení její totožnosti jejím manželem,
- použili donucovací prostředky a přistoupili k zajištění, aniž by byly splněny zákonné předpoklady pro takový postup.

Krajské ředitelství policie hl. m. Prahy pochybilo tím, že nedokázalo včas zajistit relevantní důkazní materiál a výše uvedená pochybení policistů nekonstatovalo ve vyřízení stížnosti.

B. Vyjádření úřadu

Ředitel Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy (dále jen „krajský ředitel“) uznal, že nezajistili důkazní materiál a přijal tomu adekvátní opatření k nápravě. Ve zbytku s mým hodnocením nesouhlasí.

B.1 Absence sdělení konkrétního zákonného důvodu k prokázání totožnosti ihned při první výzvě

Krajský ředitel uvedl, že z dostupných podkladů není zcela zřejmé konkrétní znění prvotní výzvy, nicméně je patrné, že k poučení a uvedení konkrétního důvodu k prokázání totožnosti došlo ihned po dotazu stěžovatelky. Dále není prokázáno, že konkrétní důvod nemohl být ze strany policistů uveden již dříve, jelikož jak vyplývá z podkladů, situace na místě byla již od prvopočátku vyhrocena. Přesný časový sled a forma komunikace mezi oběma stranami nebyly při šetření prvotní stížnosti objasňovány ani hodnoceny, jelikož nebyly předmětem stížnosti.

B.2 Omezení výzvy k prokázání totožnosti na předložení občanského průkazu

Policisté dle úředního záznamu oba přítomné vyzvali k prokázání totožnosti, nikoliv k předložení občanského průkazu. Rovněž ve výzvě s výstrahou použití donucovacích prostředků policista trval na předložení dokladu totožnosti, nikoliv občanského průkazu. Pprap. Bc. Š. ve svém vyjádření sice v jedné větě uvádí, že ženu slušně vyzval, aby předložila občanský průkaz, nicméně vzápětí uvádí znění opakované výzvy k předložení

dokladu totožnosti. Není tedy prokázáno, že by výzva byla omezena na předložení občanského průkazu.

B.3 Nenabídnutí patřičné součinnosti k prokázání totožnosti

Vzhledem k tomu, že stěžovatelka na místě odmítala jakoukoli spolupráci, ačkoli měla občanský průkaz u sebe, záměrně mařila služební úkon, nejde tudíž o případ, kdy policista užije nabídky potřebné součinnosti směrem k osobě z důvodu zjištění totožnosti.

B.4 Použití donucovacích prostředků a zajištění osoby bez splnění zákonných předpokladů a jejich přiměřenost

Pro aktivní odpor stěžovatelky bylo použití hmatů, chvatů a pout důvodné i vůči 67leté ženě.

B.5 Doba zajištění

Celkovou dobu zajištění, která byla do určité míry ovlivněna i technickou závadou na vozidle, v němž byla stěžovatelka převážena na služebnu, hodnotí krajský ředitel jako přiměřenou, protože bylo nutné provést blíže nespecifikované administrativní úkony. Omezení osobní svobody si stěžovatelka přivodila svým vlastním přičiněním a odmítáním spolupráce.

Podle § 114 zákona o Policii České republiky,¹ ve znění pozdějších předpisů, je každý povinen uposlechnout výzvy (pokynu) policisty a neuposlechnutí znamená naplnění skutkové podstaty přestupku dle § 47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích.² Neadekvátní přístup stěžovatelky byl důsledkem³ následného postupu policistů.

C. Závěrečné hodnocení

Vzhledem k tomu, že krajský ředitel v pěti bodech nesouhlasí s mým hodnocením postupu policistů, a tudíž ani nepřijal žádná opatření k nápravě, která bych mohla považovat za dostatečnou, vydávám své závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

Základním problémem, který se při vyřizování stížností vyskytuje, je kritický nedostatek důkazního materiálu, což ve většině případů vede k tomu, že vedle sebe stojí naprosto protichůdná tvrzení stran. S touto situací si musí poradit jak správní orgán vyřizující stížnosti, tak případně jeho nadřízený v rámci prošetření způsobu vyřízení stížnosti, ale též veřejný ochránce práv, má-li posuzovat správnost postupu dotčených úředních osob či úřadů.

1 zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

2 zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

3 Patrně došlo k záměně slov a je míněn nikoli důsledek, ale příčina.

Pokud by měly správní orgány při vyřizování stížností postupovat čistě formalisticky, bylo by, až na výjimky, nemožné, aby správní orgán shledal stížnost důvodnou. Bylo by totiž naivní se domnívat, že úřední osoby přiznají své nesprávné jednání. Proto mám za to, že v případech, kdy je skutkový stav nejasný a nejsou k dispozici žádné objektivní důkazy, které by potvrzovaly tu či onu verzi událostí, je namístě, aby správní orgán vyhodnotil namítané jednání, a pro případ, že by představovalo pochybení, konstatoval důvodnost stížnosti pro případ, že by k němu došlo. Současně je nezbytné usilovat o zajištění budoucího řádného postupu.

Argumentuje-li totiž krajský ředitel tím, že se výše uvedená pochybení policistů nepodařila prokázat, pak s ním s ohledem na absentující nezávislé důkazy lze jen těžko polemizovat. Mé závěry vyslovené ve zprávě o šetření plynou jen z toho, co lze vyčíst z (z povahy věci nepřesných a neobjektivních) úředních záznamů policistů v kontextu tvrzení stěžovatelky.

C.1 Absence sdělení konkrétního zákonného důvodu k prokázání totožnosti ihned při první výzvě

Je pravdou, že z dostupných podkladů není zcela zřejmé konkrétní znění prvotní výzvy. Pokud by ale konkrétní důvod zazněl, je velmi nepravděpodobné, proč by se na něj stěžovatelka ptala. **Proto mám i nadále za to, že konkrétní důvod k prokázání totožnosti při první výzvě nezazněl a setrvávám na svém závěru o pochybení policisty.**

C.2 Omezení výzvy k prokázání totožnosti na předložení občanského průkazu

I v této části lze vycházet jen z úředních záznamů policistů, které ale jen těžko mohou objektivně popisovat to, k čemu skutečně došlo. Považuji za nemožné, aby policisté byli schopni doslovně zopakovat do úředních záznamů vše, co ve skutečnosti zaznělo. Navíc jsou nepochybně motivováni tím, aby do záznamů uvedli to, co je v souladu se zákony a interními akty řízení. Tím na druhou stranu nechci říct, že policisté vždy postupují chybně a do záznamů píší jen to, co se jim hodí. Pokud ale policista do úředního záznamu uvedl, že stěžovatelku vyzval k předložení občanského průkazu, pak tím spíše toto slovní spojení uvedl i v kontaktu se stěžovatelkou.

Tuto část nevnímám jako zásadní, protože v běžném styku se prokázání totožnosti děje právě předložením občanského průkazu a tento požadavek může být pro adresáta i srozumitelnější. Teprve v případě, kdy oslovená osoba např. uvede, že u sebe občanský průkaz nemá, může policista uvést, že totožnost lze prokázat i jiným dokladem, např. řidičským průkazem. Z toho, jak obě strany událost popisují, se ale zdá, že k takto klidnému hovoru nebyl prostor a možná ani vůle.

Uznávám, že jsem ve zprávě o šetření nesprávně uvedla, že i ve výzvě s výstrahou použití donucovacích prostředků policista požadoval občanský průkaz. V úředních záznamech policisté uvádějí, že žádali předložení dokladu totožnosti (viz přepis záznamu v části B zprávy o šetření).

Přesto bych chtěla zdůraznit, že řádná výzva by měla znít: „Jménem zákona, vyzývám Vás k **prokázání totožnosti**...“ Toto slovní spojení totiž používá celý § 63 zákona o Policii ČR,

který stanoví pravidla tohoto úkonu. **Pokud tedy policista vyzýval k předložení dokladu totožnosti, dopustil se formálního pochybení, které ale nepovažuji za stěžejní.**

C.3 Nenabídnutí patřičné součinnosti k prokázání totožnosti

Ve zprávě o šetření jsem uvedla, že policista před zajištěním stěžovatelky neposkytl přiměřenou součinnost za účelem zjištění její totožnosti, přičemž jsem odkázala na § 63 odst. 3 zákona o Policii ČR se zdůrazněním určitých pasáží textu (viz pozn. pod čarou č. 12):

Odmítne-li osoba uvedená v odstavci 2 prokázat svoji totožnost nebo nemůže-li ji prokázat ani po poskytnutí potřebné přiměřené součinnosti a policista nemůže její totožnost zjistit provedením úkonu na místě, je oprávněn osobu předvést k provedení úkonů směřujících ke zjištění její totožnosti. Potřebnou součinnost k prokázání totožnosti policista poskytne způsobem a v rozsahu, který nezmaří účel úkonu.

Poskytnutím součinnosti jsem měla na mysli jak součinnost v užším slova smyslu (tj. např. v případech, kdy ověřuje totožnost na základě sdělených osobních údajů), tak i druhou část – zjištění totožnosti provedením úkonu na místě. V této souvislosti jsem též uváděla, že policista nijak nereagoval na sdělení totožnosti stěžovatelky jejím manželem.

V této části **setrvávám na tom, že policista dostatečně nevyužil všech možností zjištění totožnosti stěžovatelky na místě samém, a k předvedení tedy přistoupil předčasně. Konstatuji tedy pochybení v postupu policisty.**

C.4 Použití donucovacích prostředků a zajištění osoby bez splnění zákonných předpokladů a jejich přiměřenost

Použití donucovacích prostředků je zdůvodněno neadekvátním přístupem stěžovatelky, ačkoliv nebylo nijak prokázáno. Aniž bych chtěla pravdivost tvrzení policistů zpochybňovat, měli policisté postupovat profesionálně a v souladu se zákony (zejména zásada přiměřenosti⁴). Protože policisté nevyužili všech možností, jak zjistit totožnost stěžovatelky na místě samém (viz bod C. 3), nebyly splněny předpoklady pro její zajištění a předvedení, čemuž předcházelo použití donucovacích prostředků. Krom toho jsem přesvědčena, že pokud mají být 67leté ženě přiložena pouta na ruce za zády (sic!), tak pro to musejí být skutečně vážné důvody (např. ohrožování osob na životě či zdraví). Tím spíše, zasahují-li proti ní fyzicky zdatní muži školení na zvládání těch nejagresivnějších jedinců.

I v této části proto **setrvávám na tom, že policista pochybil, použil-li vůči stěžovatelce donucovací prostředky včetně pout.**

C.5 Doba zajištění

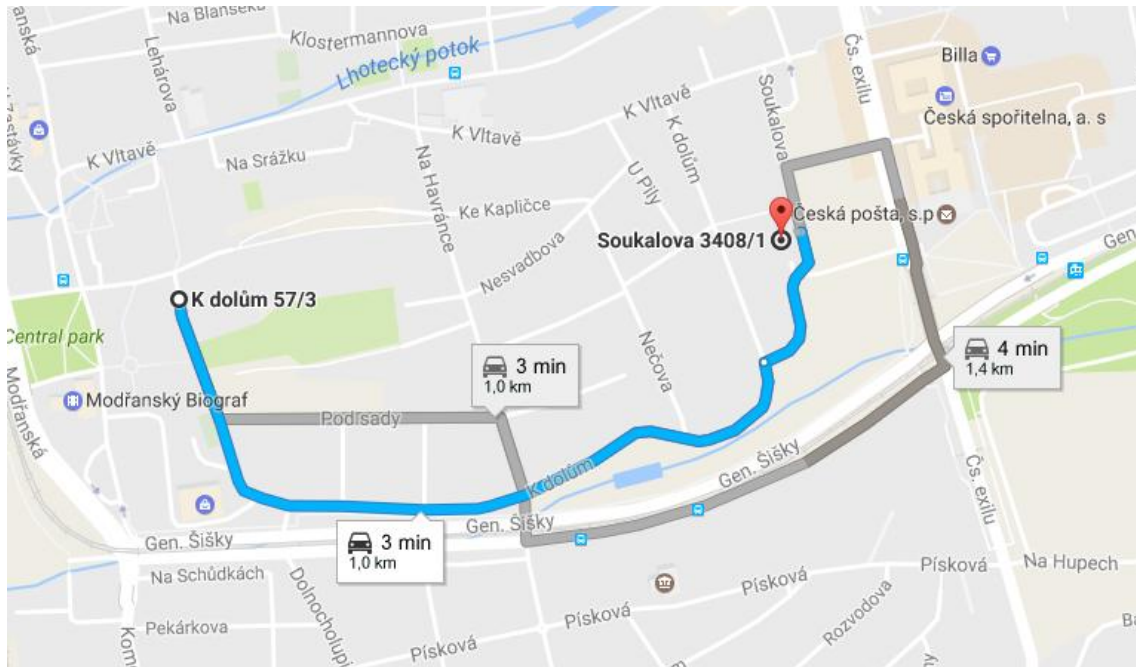
Technická závada na vozidle je pochopitelně něco, s čím nelze předem počítat a co lze těžko klást policii k tíži. Podívám-li se však na mapu a zjistím-li, že stěžovatelku policisté vezli na služebnu vzdálenou 1 km (viz mapa⁵ níže), pak nemohu dobu „jízdy“ v trvání 2,5

4 viz § 11 zákona o Policii ČR

5 zdroj www.google.cz/maps

hodiny považovat za tolerovatelnou. Policisté měli na služebnu buď dojít pěšky (pokud by stěžovatelka s ohledem na svůj věk a aktuální horké počasí souhlasila), nebo měli přivolat jinou hlídku s funkčním automobilem.

Dobu strávenou na služebně (déle než hodinu, přičemž úřední záznam policisté sepisovali cca půl hodiny) považují i přes půlhodinové čekání za akceptovatelnou. V celkovém souhrnu ale **trvám na tom, že doba zajištění byla nepřiměřeně dlouhá, a proto konstatuji pochybení Policie ČR.**

C.6 Nesprávné vyhodnocení stížnosti

Jak jsem uvedla v úvodu části C, konstatovaná pochybení se zakládají v některých částech na ne zcela průkazných podkladech. Přesto mám za to, že je velmi pravděpodobné, že k událostem došlo tak, jak jsou popsány ve zprávě o šetření i v tomto závěrečném stanovisku.

V tomto konkrétním případě ale, dle mého názoru, není sporu o skutkových okolnostech popsaných v částech C.3, C.4 a C.5.

Konstatuji tedy pochybení krajského ředitele při vyřizování stížnosti, neboť nesprávně vyhodnotil skutkový stav.

D. Opatření k nápravě

Navrhuji, aby krajský ředitel zajistil:

- (A) proškolení policistů v oblasti prokazování totožnosti a používání donucovacích prostředků s využitím tohoto konkrétního příkladu;
- (B) přijetí pravidel respektujících právo na minimalizaci zásahu do práv osob omezených na svobodě pro případ, dojde-li k technické závadě na použitém dopravním prostředku;
- (C) alespoň částečné přehodnocení závěru o nedůvodnosti stížnosti a zaslání omluvy stěžovateli;
- (D) akceptování pravidla o zaslání omluvy stěžovateli, není-li na základě objektivních důkazů zcela vyvráceno jeho tvrzení o pochybení.

Závěrečné stanovisko zasílám řediteli Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy a žádám, aby mi podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli.

Pokud ředitel Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy.

Brno 6. března 2017

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)